

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Карлової Олени Анатоліївни
на дисертаційну роботу Войчука Максима Володимировича
на тему «Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста»,
подану до спеціалізованої вченої ради К 32.051.06
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка»

Актуальність дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Забезпечення сталого розвитку міст є одним із базових принципів регіональної політики Європейського Союзу. Адміністративно-територіальна реформа в контексті Угоди про асоціацію змінює роль і значення міст України, надаючи їм більшу самостійність та нові можливості подальшого розвитку. Економічно розвинені міста, які максимально використовують свій потенціал, стають двигунами розвитку регіонів та країни в цілому. З огляду на це обрана тема дисертаційного дослідження є своєчасною та актуальною.

Тема дисертації пов'язана з науковими програмами, пріоритетними напрямами розвитку науки. Зокрема, дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Трансформація зовнішньоекономічної діяльності України в умовах реалізації європейського вибору» (довідка №03-28/01/3019 від 29.10.2018 р.), а також у рамках виконання держбюджетних тем: «Єврорегіон “Буг”»: передумови та стратегічні пріоритети сталого просторового розвитку» (державний реєстраційний номер 0109U000581), «Єврорегіон “Буг”»: ринкова трансформація в умовах міжрегіональної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0111U002147), «Інноваційні форми активізації бізнесу в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер 0115U002350), «Регіональні ринки в умовах європейської інтеграції: механізми конкуренції та конвергенції» (державний реєстраційний номер 0118U001094), що свідчить про відповідність дисертаційної роботи пріоритетам сучасної економічної науки.

**Мета і результати дослідження, що винесені на захист.
Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і
рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Мета дисертаційної роботи полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління сталим розвитком міста; зазначена мета відповідає темі дослідження. Відповідно до мети логічно визначено завдання дослідження. Об'єкт і предмет дослідження визначено згідно науково-методичних вимог до дисертаційних робіт.

Матеріали дисертації та публікації здобувача визначають високу обґрунтованість основних наукових результатів, положень наукової новизни та висновків, сформульованих у роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації, їх достовірність й новизна забезпечуються широким застосуванням автором загальнонаукових та спеціальних методів теорії пізнання. Дисертантом здійснено змістовне дослідження наукових праць і публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених і фахівців з питань теоретичних засад та етапів розвитку концепції сталого розвитку (п. 1.1 дисертації), управління сталим розвитком міста (п. 1.1), методики аналізу управління сталим розвитком міста (п.1.3) та інших теоретичних підходів, що надало можливість науково обґрунтувати необхідність формування наукових засад щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління сталим розвитком міста.

**Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій,
їх новизна. Значущість дослідження для науки і практики
та шляхи його використання**

Достовірність основних результатів, отриманих у дисертаційній роботі, забезпечується:

використанням в процесі дослідження актуальних даних Державної служби статистики України, обласних державних адміністрацій України, звітно-аналітичної інформації міжнародних і вітчизняних статистичних структур, матеріалів науково-практичних конференцій, круглих столів;

застосуванням сукупності ретельно підібраних наукових методів дослідження, серед яких: монографічний, теоретичного та порівняльного аналізу, (п. 1.1; 1.2); аналізу й синтезу, системно-структурний, абстрактно-логічний, статистичних групувань (п. 1.3; 2.1); економіко-статистичний,

графічний (п. 2.2.; 2.3); структурно-логічного аналізу та синтезу, наукового узагальнення (п. 3.1; 3.2; 3.3);

впровадженням отриманих результатів у діяльність органів державного й регіонального управління, а також навчального закладу що підтверджується відповідними довідками про впровадження та використання отриманих у роботі результатів (с. 4 автореферату); можливостями їх подальшого застосування як у навчальному процесі, так і в практиці регіонального управління;

апробацією наукових результатів на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (с. 5 автореферату).

Дисертант виносить на захист наступні результати власного дослідження, які вирішують наукові завдання щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління сталим розвитком міста.

Серед найбільш важливих наукових результатів першого розділу «Теоретико-методичні основи управління сталим розвитком міста» доцільно визначити таке: концептуальні засади управління сталим розвитком міста (п.1.1 дисертації), зокрема, які запропоновано на відміну від наявних, розглядати як сучасну парадигму просторової організації суспільних відносин, побудованої на засадах комплексності, міждисциплінарності й синергетики, цільовим орієнтиром яких є використання наявних і потенційних можливостей забезпечення розвитку міста, підвищення комфортності проживання в ньому, формування належного рівня якості життя теперішніх і майбутніх поколінь його мешканців;

Дисертант пропонує власне тлумачення поняття «концепції управління сталим розвитком міста» як сучасної парадигми просторової організації суспільних відносин, побудованої на засадах комплексності, міждисциплінарності й синергетики, цільовим орієнтиром яких є використання наявних та потенційних можливостей забезпечення розвитку міста, підвищення комфортності проживання в ньому, формування належного рівня якості життя теперішніх і майбутніх поколінь його мешканців, (п.1.1 дисертації, с. 6 автореферату). У дисертації удосконалено методичний підхід до оцінки діагностики управління сталим розвитком міста, що здійснено за допомогою виокремлення послідовних етапів, які, на відміну від інших, включають аналіз регіональних передумов сталого розвитку міста, оцінку його рівня, визначення ефективності управління ним, моделювання та розробку напрямів підвищення ефективності стратегічного управління сталим розвитком міста. (п.1.3 дисертації, с. 7 автореферату).

У другому розділі «Діагностика ефективності управління сталим розвитком міста» дисертантом визначено що безпосередній вплив на сталий розвиток міста чинять регіональні передумови, які згруповано в чотири групи: інституційні, соціальні, економічні, екологічні передумови. Аналіз регіональних інституційних передумов сталого розвитку міста показав потребу удосконалення інституційного середовища для забезпечення соціально-економічного розвитку і досягнення екологічної безпеки в містах України (п. 2.1 дисертації, с. 9 автореферату); здійснено оцінку сталого розвитку міст України на рівні адміністративних центрів, розвиток яких розглядається крізь призму регіональної економіки й формування регіональної системи розселення. Проведено рейтингову оцінку сталого розвитку адміністративних центрів України в розрізі часткових індикаторів, зокрема розвитку соціальної сфери, економічної та екологічної ситуацій у них, що сприяло виявленню суттєвої асиметрії їх розвитку (п. 2.2 дисертації, с. 11 автореферату). Аналіз ефективності управління сталим розвитком міста проведено на прикладі Луцька за допомогою оцінки основних видатків його бюджету за такими напрямками, як розвиток соціальної сфери, економічна та екологічна ситуації в місті (п. 2.3 дисертації, с. 11 автореферату).

У третьому розділі «Удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління сталим розвитком міста» За допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначено вплив часткових індексів розвитку соціальної сфери (I_{soc}), економічної (I_{econ}) й екологічної (I_{ecol}) ситуацій на інтегральний показник сталого розвитку міста (I_{sus}) та опираючись на статистичні дані за 2017 р., побудовано множинну регресійну модель сталого розвитку міста (п. 3.1 дисертації, с. 12-13 автореферату). У роботі запропоновано напрями підвищення ефективності стратегічного управління сталим розвитком міст (п. 3.2 дисертації, с. 13 автореферату). Обґрунтовано, що застосування інтегрованого підходу під час здійснення управління сталим розвитком міста в умовах реалізації реформи децентралізації дасть змогу підвищити ефективність виконання стратегічних завдань, спрямованих на соціально-економічне зростання й досягнення екологічної рівноваги, покращення якості життя населення в місті (п. 3.3. с. 13 автореферату).

Всі представлені пропозиції дисертанта виходять з глибокого економічного аналізу, а за змістом є реальними і придатними для практичного використання. Основні наукові положення дисертації доведені до рівня методичних рекомендацій, які дозволяють забезпечити підвищення

ефективності управління сталим розвитком міста. Теоретико-методологічні положення дисертаційної роботи можуть бути використані керівниками і спеціалістами, органами державного та регіонального управління, місцевого самоврядування для прийняття практичних рішень для опрацювання сучасних підходів до управління сталим розвитком міста.

Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що розроблені положення наукової новизни та отримані результати вирішують проблему наукового обґрунтування організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку міста на основі критичного аналізу накопиченого досвіду вирішення окремих складових цієї проблематики, позитивними результатами апробації зроблених пропозицій. Обґрунтовані у дисертації положення наукової новизни розширюють теоретичний базис регіональної економіки щодо методологічного апарату та концептуальних положень удосконалення організаційно-економічного механізму управління сталим розвитком міста.

Обґрунтованість положень і висновків дисертації базується на розумінні методичного підґрунтя досліджуваної проблеми, чіткому окресленні предмета та об'єкта дослідження, а також на глибокій обізнаності дисертанта у питаннях, що стосуються теорії і практики діяльності і перспектив розвитку системи управління сталим розвитком міста. Одержані результати ґрунтуються на широкому спектрі знань з різних галузей науки (регіонального та національного розвитку, стратегічного управління, статистики), застосуванні комплексу загальних і спеціальних методів дослідження, системному аналізі проблеми, вибір і застосування яких цілком відповідає меті та завданням дослідження. Це дає змогу зробити висновок про системний характер дослідження, достатню обґрунтованість наукових положень і висновків, методичних рекомендацій, що сформульовані здобувачем.

Достовірність результатів дослідження підтверджується використанням значного об'єму наукового і практичного матеріалу, який був застосований при підготовці дисертації, про що свідчить список використаних джерел з 192 найменувань, а також впровадженням розроблених пропозицій в практичну діяльність.

Практична цінність розробок Войчука М. В. полягає в обґрунтуванні методичного забезпечення і розробці практичних рекомендацій, що

відрізняються логічною побудовою, структурованістю і конкретністю. Основними з них є: авторське визначення міста та бачення концепції управління сталим розвитком міста (с. 39-41), удосконалення системи методів і інструментів організаційно-економічного механізму управління сталим розвитком міста (с. 192-200).

Практичне значення дисертації підтверджується довідками про використання отриманих результатів в діяльності Департаменту економіки та європейської інтеграції Волинської обласної державної адміністрації (№911/01-22/2-18 від 31.10.2018 р.); Департаменту соціальної політики Луцької міської ради (№11.2-8.4/15841 від 30.10.2018 р.); Золочівської міської ради Львівської області (№139 від 31.10.2018 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Зміст та завершеність дослідження

Основні положення та висновки дисертації Войчука М. В. знайшли своє відображення у 20 наукових працях (загальним обсягом 8,11 друк. арк., із яких особисто здобувачу належить 6,87 друк. арк.), з них 2 – це монографії у співавторстві, 5 – статті у фахових наукових виданнях України, у тому числі 3 у тих, що включені до міжнародних науково-метричних баз даних, 1 – стаття в науковому іноземному виданні, котре входить до міжнародної науково-метричної бази даних, 11 – публікації апробаційного характеру в українських та іноземних збірниках. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Дисертаційна робота Войчука М. В. є логічно структурованою, відповідає меті та завданням дослідження, забезпечує повне висвітлення отриманих результатів. Робота є завершеним науковим дослідженням, містить необхідні теоретико-методичні положення, аналітичні розробки та перспективні напрями, що достатньо повно висвітлені у відповідних розділах дисертації та опублікованих наукових працях. Дисертаційна робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертаційна робота є авторським дослідженням, спрямованим на вирішення науково-прикладного завдання, яке полягає в поглибленні теоретико-методичних засад, розробці напрямів активізації транскордонного співробітництва міських поселень.

Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам

Структура дисертації включає вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана українською мовою у науковому стилі з дотриманням логічної послідовності подання матеріалу. За всіма ознаками дисертація та автореферат відповідають встановленим Міністерством освіти і науки України вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Автореферат ідентично відображає основні положення дисертації, його зміст відповідає змісту дисертації. В авторефераті висвітлено наукові положення, пропозиції, методичні рекомендації та висновки, що викладені у дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

В дисертаційній роботі Войчука М. В. є певні висновки та твердження, які можна віднести до категорії дискусійних і таких, що потребують додаткових пояснень та уточнення, зокрема:

1. При формуванні концепції управління сталим розвитком міста автором визначено функції (планування, мотивація, організація, контроль, регулювання), комплексна реалізація яких дозволить забезпечити максимально ефективно використання існуючих та потенційних можливостей сталого розвитку міста, проте потребує уточнення зміст і розкриття специфіки кожної з них.

2. У запропонованій методиці діагностики управління сталим розвитком міста не достатньо обґрунтованим є визначення регіональних передумов сталого розвитку міста та їх групування на інституційні, соціальні, економічні та екологічні. Не зрозумілою є логіка виокремлення інституційних передумов в окрему групу, адже автором у роботі (ст. 34.) зазначено, що досягнення цілей сталого розвитку базується на гармонізації соціальних, економічних та екологічних інтересів.

3. Критеріями забезпечення сталого розвитку міста автором названо фактори, які впливають на якість життя населення, а саме: підвищення рівня проживання його мешканців, формування належного життєзабезпечення в місті. Однак, доцільно було б поглибити розкриття змісту та їх кількісних характеристик для проведення оцінки сталого розвитку міст України.

4. Не достатньо автором приділено таким інструментам інтегрованого управління сталим розвитком міста, як міський маркетинг, бенчмаркінг та

форсайтінг розвитку міста. На нашу думку розробка рекомендацій щодо імплементації маркетингового підходу в діяльність органів місцевого самоврядування територіальних громад в умовах реалізації реформи децентралізації дозволить підвищити ефективність управління сталим розвитком міста.

5. Виявлення кореляційного взаємозв'язку розвитку соціальної сфери, економічної й екологічної ситуацій з рівнем сталого розвитку міста на основі проведеного моделювання має, на нашу думку, науково-теоретичну цінність. Разом з тим, дисертантом не вказується можливість практичного застосування отриманих результатів при розробці і реалізації відповідних стратегічних управлінських рішень.

6. Третій етап запропонованої методики діагностики управління сталим розвитком міста включає визначення його ефективності, проте автором не розкрито сутність цієї категорії. Окрім представлених розрахунків індексу ефективності управління сталим розвитком міста бажано було б додатково розглянути показники соціальної, економічної та екологічної ефективності.

7. Варто поглибити змістове наповнення ілюстративного матеріалу п. 1.1. (рис. 1.1, 1.2, 1.4), що дозволило б підвищити їх наукову значимість на наочне розкриття концептуальних положень сталого розвитку міст.

Проте, зазначені зауваження мають здебільшого дискусійний характер у контексті проведення автором подальших досліджень з цієї проблематики. Вони не знижують високого наукового ступеня дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Войчука Максима Володимировича на тему «Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста» є завершеною науковою працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що в сукупності надають подальший розвиток науково-методичним основам активізації транскордонного співробітництва міських поселень України. Роботу виконано на високому науково-методичному рівні. Дослідження логічно структуроване, є цілісним, носить завершений характер, містить наукову новизну та практичну цінність. В опублікованих працях автора повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи. Обсяг та оформлення дисертації, в цілому відповідають пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету

цілісним, носить завершений характер, містить наукову новизну та практичну цінність. В опублікованих працях автора повною мірою відображені основні положення дисертаційної роботи. Обсяг та оформлення дисертації, в цілому відповідають пп. 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста» за своїм змістом повністю відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, а її автор, Войчук Максим Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за означеною спеціальністю.

Офіційний опонент:

професор кафедри менеджменту
Української інженерно-педагогічної академії
Міністерства освіти і науки України,
доктор економічних наук, професор

[Handwritten signature]
О. А. Карлова

